

1.04 Strokovni članek

UDK 929Janša-Zorn O.
94(497.4)

Prejeto: 5. 2. 2009

Darja Mihelič

dr. zgodovinskih znanosti, znanstvena svetnica, Zgodovinski inštitut Milka Kosa,
Znanstvenoraziskovalni center Slovenske akademije znanosti in umetnosti, Novi trg 2, SI-1000 Ljubljana
e-pošta: mihelic@zrc-sazu.si

Matija Zorn

dr. geografskih znanosti, znanstveni sodelavec, Geografski inštitut Antona Melika,
Znanstvenoraziskovalni center Slovenske akademije znanosti in umetnosti, Novi trg 2, SI-1000 Ljubljana
e-pošta: matija.zorn@zrc-sazu.si

Olga Janša-Zorn – utrinki iz življenja in dela

IZVLEČEK

Predstavljeno je življenje in delo zgodovinarke in izredne profesorice dr. Olge Janša-Zorn. Na kratko sta opisani njeno otroštvo in šolanje. Sledi predstavitev njene službene poti od osnovnošolske učiteljice do univerzitetne predavateljice, predstavljena pa je tudi njena dejavnost v okviru Zveze zgodovinskih društev Slovenije. Sledi poglavje o raziskovalnem delu z omembo vseh pomembnejših del s področja historiografije, gospodarske zgodovine, zgodovine turizma in izobraževanja. Poleg še nekaj biografskih podatkov so v sklepih opisane tudi njene osebne lastnosti.

KLJUČNE BESEDE

biografije, zgodovina, historiografija, izobraževanje, Olga Janša-Zorn

ABSTRACT

OLGA JANŠA-ZORN – BRIEFLY ABOUT HER LIFE AND WORK

Presented are the life and work of historian and Associate Professor Olga Janša-Zorn. Briefly are described her childhood and schooling. These follows the presentation of her occupations from elementary teacher to university professor, but also her activities in the Association of the historical societies of Slovenia. After these her research is presented with the reference to all her major works in the fields of historiography, economic history, history of tourism and education. In conclusions, some biographical information is presented together with her personality characteristic.

KEY WORDS

biographies, history, historiography, education, Olga Janša-Zorn

Otroštvo in šolanje

Olga Janša se je rodila na pragu druge svetovne vojne, 5. julija 1938 v Dolenjem Logatcu staršema Albinu Janši in Rozaliji Janša (rojeni Kert). Njen

macija, a se je še v istem študijskem letu prepisala na Filozofsko fakulteto Univerze v Ljubljani, smer zgodovina. Po opravljenem A diplomskem izpitu iz narodne zgodovine in B diplomskem izpitu iz občne zgodovine je 29. septembra 1962 diplomirala.¹

Olga, brat Tone, mama Rozalija in oče Albin Janša v Ormožu (sredina štiridesetih let 20. stoletja).

oče je bil davčni uradnik – finančar. Kot državnega uradnika so ga večkrat premestili. Ena od premestitev ga je vodila v Dolenji Logatec, kjer se je rodila Olga. Sledila je leta 1939 premestitev in selitev v Ormož ter nazadnje leta 1950 v Kranj.

Olga je večji del otroštva preživela v Ormožu. Tam se je spoznala s podeželskim okoljem in načinom življenje in dela. V Ormožu je od leta 1945 do 1949 obiskovala osnovno šolo Hardek, v šolskem letu 1949/50 pa prvi razred nižje gimnazije. V šoli je bila marljiva in prizadevna.

V Ormožu se je leta 1943 družina povečala za sina Toneta. Do brata je Olga čutila pokroviteljsko odgovornost. Njegovo šolanje in življenjsko pot – posvetil se je glasbi – je spremljala z zaskrbljeno pozornostjo. Kot dekle pa je bila predvsem vdana svoji mami, ki je leta 1963 ovdovela.

Preostale tri razrede nižje gimnazije in višjo gimnazijo je obiskovala v Kranju, na eni v tistem času najkakovostnejših slovenskih gimnazij. Maturirala je leta 1957 in se istega leta vpisala na Naravoslovno fakulteto Univerze v Ljubljani, smer far-

Olgin učni uspeh ob končani osnovni šoli (20. junij 1949).

FEDERATIVNA LJUDSKA REPUBLIKA JUGOSLAVIJA LJUDSKA REPUBLIKA SLOVENIJA	
Osnovna šola	Hardek – Ormož
Okraj:	Pluj
Tako pristo po čl. 6, toč. 7, zakona o iskanh od 1. jan. 1946.	
SPRIČEVALO	
Janša Olga, sin-hči Albin	
in	Rozalije, rojen 5. julija 1938 v kraju Dol. Logatec,
okraj	Logatec, Ljudska republika Slovenija, je dosegla
ob koncu šolskega leta naslednji uspeh:	
Slovenski jezik	pravo dobro
Srbski ali hrvatski jezik	odlično
Ruski jezik	odlično
Zgodovina	odlično
Zemljepis	odlično
Prirodopis	odlično
Računstvo	pravo dobro
Fizika	odlično
Kemija	odlično
Risanje	odlično
Petje	odlično
Telesna vzgoja	odlično
Pisanje	odlično
Ročna dela	odlično
Vedenje	odlično
Janša Olga dne 20. junija 1949.	
Svarovc Vida, razrednik, učiteljica	
OČENE za napredek: odlično (5), pravo dobro (4), dobro (3), zadostno (2), nezadostno (1) za vedenje: odlično (5), pravo dobro (4), dobro (3), dovolj (2), nezadovoljivo (1)	
Tomaz Lepelj, šolski učitelj	

¹ Janša, Olga: *Odnos "Novic" do Jugoslovanskih narodov*. Diplomsko delo. Ljubljana: Oddelek za zgodovino Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani, 1962.

Priimek in ime: <u>Janša Olga</u>	OBISKUJE: <u>drugi</u> razred
(Očetovo) ime: <u>Albin</u>	<u>d</u> odsek
Materino ime: <u>Rosalija</u>	
Rojstni datum: <u>5. Vn. 1938.</u>	
Kraj: <u>Dolenji Logatec</u>	
Okraj: <u>Ljubljana</u>	
Ljudska republika: <u>Slovenija</u>	Rektor: <u>Milohor</u>
Državljanstvo: <u>FLRJ</u>	<u>Janša Olga</u> (lastnoročni podpis)
Narodnost: <u>slav.</u>	

Olgin dijaska izkaznica v drugem razredu nižje gimnazije (šolsko leto 1950/51).

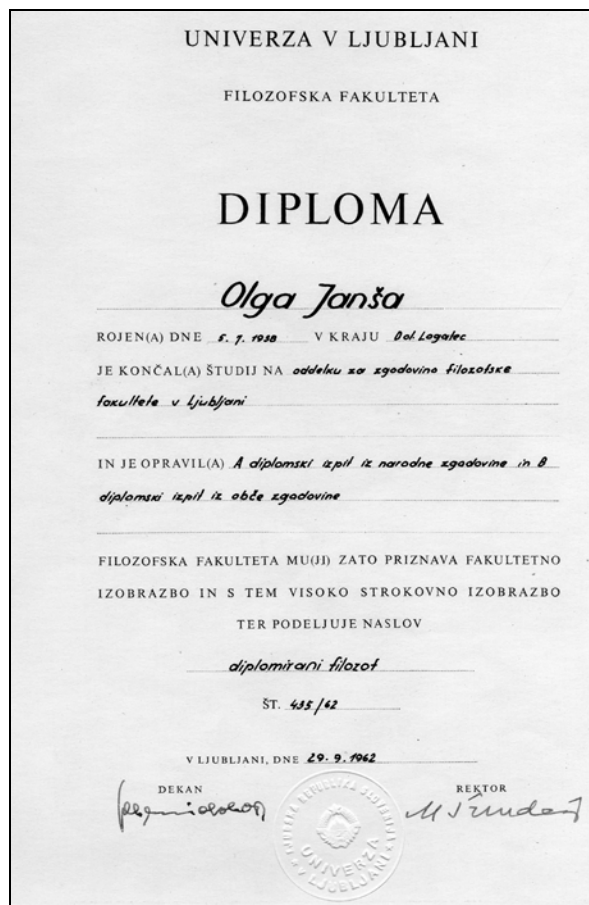
Olgin četrti razred kranjske gimnazije spomladi 1953 (Olga stoji v drugi vrsti kot peta z leve).

	FEDERATIVNA LJUDSKA REPUBLIKA JUGOSLAVIJA Ljudska republika Slovenija UNIVERZA V LJUBLJANI
	INDEKS
Slika slušatelj(ice)	<u>Janša (Albin) Olga</u> priimek (očetovo ime) ime slušatelj(ice)
Lastnoročni podpis slušatelj(ice)	Dan, mesec, leto <u>5. Vn. 1938</u> <u>sol. Logatec</u> in kraj rojstva:
<u>Janša Olga</u>	Ljudska republika: <u>Slovenija</u>
	Državljanstvo: <u>FLRJ</u>
	Datumi in št. zrel. spričevala z navedbo zavoda, ki ga je izdal: <u>19. II. 1957</u> <u>31</u> <u>I. gimnazija Kranj</u>
	Vpisan(a) dne <u>27. septembra 1957</u>
	kot <u>1. letnik</u> redni slušatelj(ica)
	na fakulteti <u>Medicinski fakulteta</u>
	oddelek — odsek — skupina <u>farmacija Hipokratova</u>
	Dekan <u>Joan Vidar</u>
	Pečat
	Ta indeks obsega 60 numeriranih strani

Indeks (študijsko leto 1957/58).

Maturitetno spričevalo (junij 1957).

Olga je diplomirala 29. septembra 1962.

Maturanti 4.b razreda kranjske gimnazije v šolskem letu 1956/57 (Olga stoji v tretji vrsti kot tretje z leve). Olgina razredničarka je bila zgodovinarica prof. Ljudmila Mencej, ki sedi v prvi vrsti.

Službena pot

Zvedava in preudarna, kot je vselej bila, je Olga že v rani mladosti vedela, kaj želi postati: namreč učiteljica. Želji je ostala zvesta, izbranemu pedagoškemu poklicu pa se ni nikdar izneverila, čeprav je skromni otroški cilj v življenju visoko preseгла. V edinem objavljenem intervjuju je dejala: *"Res je bila moja službena pot nekoliko drugačna od poti večine kolegov zgodovinarjev, ki danes delujejo na znanstvenih in visokošolskih ustanovah."*²

Spričevalo o profesorskem strokovnem izpitu (23. marec 1965).

Po diplomi (1962) se je najprej kot štipendistka kranjske občine zaposlila na osnovnih šolah v Predvoru in Predosljah (1962–1965), nato pa na svoji matični kranjski gimnaziji (1965–1968). V osnovni šoli je zaradi pomanjkanja drugih kadrov poleg zgodovine učila še komunalni pouk, biologijo in srbohrvaščino. Na gimnaziji je učila tudi sociologijo in vodila šolsko knjižnico. Bila je dobra profesorica in dijaki so jo imeli radi. Kar nekaj se jih je odločilo za

študij zgodovine in nihče od njih pri njem ni imel težav.

Leta 1968 se je sprostilo mesto bibliotekarke na Oddelku za zgodovino Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani. Za Olgino osebno in strokovno rast – zlasti pa za vse tedanje generacije študentov – je bila ključna njena odločitev, da mesto sprejme. Na Oddelku je ostala dobrih enajst let, od 1968 do 1980. Uživala je med knjigami, ob viru znanja, ki ga je oboževala in ga pozorno spremljala. Skoraj neopazno se je uvrstila med najbolj načitane in vsestransko razgledane slovenske zgodovinarje. Proforski kolektiv jo je spoštoval in cenil. Poleg dela bibliotekarke je zvečine opravljala tudi delo oddelčne strokovne tajnice³ in bila dejansko *"deklica za vse"*.⁴ Nekateri oddelčni kolegi so jo klicali *"tovarišica iz Kranja"*.

S svojimi maturanti (24. maj 1968).

² Novak, Drago: Pogovarjali smo se z Olgo Janša-Zorn, izredno profesorico na Pedagoški fakulteti v Ljubljani. *Zgodovina v šoli*, 6, 1997, št. 2, str. 65–69.

³ Vodopivec, Peter: Olga Janša Zorn (5. julij 1938–28. januar 2008). *Kronika*, 3, 2008, št. 3, str. 547.

⁴ Granda, Stane: Življenjski jubilej prof. dr. Olge Janše-Zorn. *Kronika*, 46, 1998, št. 3, str. 117.

Olga kot profesorica zgodovine s 4. č razredom kranjske gimnazije v šolskem letu 1966/1967 (last: Alenka Božič).

Maturanti 4. b razreda kranjske gimnazije (leta 1968), ki jim je bila Olga razredničarka (Olga stoji v prvi vrsti v sredini).

Olga v knjižnici Oddelka za zgodovino Filozofske fakultete leta 1969 (vir: *Petdeset let slovenske univerze v Ljubljani 1919–1969*, Ljubljana 1969, str. 223; hrani: Arhiv Univerze v Ljubljani).

Kot bibliotekarka – 9. decembra 1972 je opravila strokovni izpit iz bibliotekarstva – na Oddelku za zgodovino je študentom zgodovine posvečala veliko pozornosti in prijateljske naklonjenosti. Rada se jim je pridružila na ekskurzijah. Poznala jih je po imenih in spremljala njihove študijske uspehe, pa tudi oni so o njej razmišljali kot o gospe ali prijateljci Olgi. Bila je, kot je zapisal Granda,⁵ "dobri duh oddelka", ki je skrbel, da so bili študentje o "vsem kar

se je na oddelku, na fakulteti ter na področju zgodovinarstva dogajalo, dobro in tekoče obveščeni".⁶ Študente je spodbujala k pisanju prispevkov za strokovne časopise. S svojimi pedagoškimi izkušnjami je imenitno presojala, česa je kdo od njih sposoben, potem pa jih – za začetek – vpeljevala v pisanje prvih knjižnih poročil in recenzij ter poročil o strokovnih posvetovanjih zgodovinarjev.

V času službovanja na Filozofski fakulteti je bila članica različnih odborov (gospodarski, knjižnični), eno mandatno obdobje je bila tudi članica fakultetnega sveta (1970–1972).

Kot izjemno vestno in zanesljivo so jo vidni zgodovinarji, ki so tedaj vodili in usmerjali delo Zgodovinskega društva za Slovenijo, pritegnili tudi v strokovno društveno dejavnost. Od leta 1966 do leta 1979 je bila članica odbora Zgodovinskega društva za Slovenijo (nekaj let je bila tudi članica odbora Zgodovinskega društva za Gorenjsko), od leta 1968 do 1972 je bila tajnica Zgodovinskega društva za Slovenijo, v letih 1979–1984 pa članica nadzornega odbora društva in članica sekcije za krajevno zgodovino. V letih 1990–1992 je bila predsednica sekcije za gospodarsko zgodovino naslednice Zgodovinskega društva za Slovenijo – Zveze zgodovinskih društev Slovenije in je leta 1990 na Inštitutu za novejšo zgodovino v Ljubljani vodila okroglo mizo o glavnih odprtih vprašanih gospodarske zgodovine.⁷

V okviru društvene dejavnosti je sodelovala na zasedanjih češkoslovaško-jugoslovanske zgodovinske komisije (Ljubljana, Banská Bystrica, Novi Sad), ter na številnih kongresih slovenskih in jugoslovanskih zgodovinarjev. Predvsem pa se je rada udeleževala mednarodnih simpozijev "Modinci – Mogersdorf".⁸

Močan pečat je pustila na zgodovinski reviji *Kronika: Časopis za slovensko krajevno zgodovino*. V uredništvu je začela sodelovati leta 1971, kot urednica pa je bila dejavna od leta 1972 do 1979, od leta 1972 do 1978 kot glavna, leta 1979 pa kot glavna in odgovorna urednica. V tedanjem uredniškem odboru je sodelovalo več eminentnih zgodovinarjev, tako Pavle Blaznik, Ferdo Gestrin in Sergij Vilfan; vsi so jo zelo čislali.

⁶ Vodopivec, Peter: Olga Janša Zorn (5. julij 1938–28. januar 2008). *Kronika*, 3, 2008, št. 3, str. 547.

⁷ Janša-Zorn, Olga: Pogovor o glavnih odprtih vprašanih slovenske gospodarske zgodovine. *Zgodovinski časopis*, 44, 1990, št. 4, str. 618–622.

⁸ O teh simpozijih je napisala več poročil, na primer: *Zgodovinski časopis*, 46, 1992, št. 3, str. 405–407; *Zgodovinski časopis*, 48, 1994, št. 2, str. 273–274; *Kronika*, 45, 1997, št. 3, str. 106–108; *Kronika*, 46, 1998, št. 3, str. 129–132; *Kronika*, 47, 1999, št. 3, str. 118–120; *Zgodovinski časopis*, 54, 2000, št. 1, str. 121–124.

⁵ Prav tam.

Ob selitvi Oddelka za zgodovino Filozofske fakultete iz stare Narodne in univerzitetne knjižnice na Turjaški ulici na Aškerčevo cesto (leta 1961; Olga je druga z desne).

Ekskurzija po Jugoslaviji Oddelka za zgodovino Filozofske fakultete leta 1962 (trdnjava Sokolac pri Bibaču; Olga stoji v drugi vrsti kot četrta z desne).

Ekskurzija po Jugoslaviji Oddelka za zgodovino Filozofske fakultete leta 1963 (razgledni stolp na Kosovem polju; Olga je tretje z desne).

Ob odhodu s Filozofske fakultete na Pedagoško akademijo (januar 1980; od leve sedijo prof. dr. Miroslav Stiplovshek, prof. dr. Ignacij Voje, prof. dr. Štefan Trojar, prof. dr. Vasilij Melik in Olga).

Olga na proslavi ob trideseti obletnici Kronike (leta 1983; spredaj dr. Pavle Blaznik, levo prof. dr. Darja Mihelič in Olga, desno pa prof. dr. Bogo Grafenauer in prof. dr. Vasilij Melik).

Sama je v Kroniki objavila nekaj izvrstnih prispevkov. Reviji je ob petdesetletnici njenega izhajanja namenila korenit pregledni znanstveni članek.⁹ Do zadnjega je tudi ostala zanesljiva, ustvarjalno-kritična članica revijinega uredniškega odbora. S

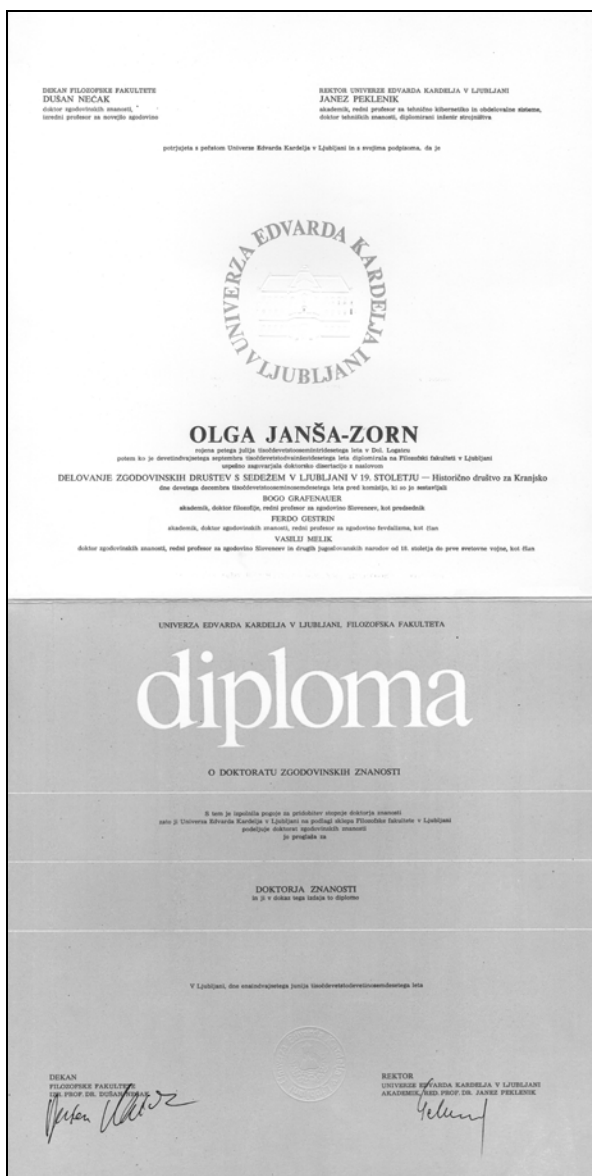
⁹ Janša-Zorn, Olga: Petdesetletni jubilej Kronike, časopisa za slovensko krajevno zgodovino. *Bibliografija Kronike 1953–2002* (ur. Aleš Gabrič). Ljubljana : Zveza zgodovinskih društev Slovenije, 2003, str. 5–15.

tem je prispevala, da je Kronika, ki ni bila zamišljena kot strogo znanstvena revija, pridobila na strokovni kakovosti in priljubljenosti med zgodovinarško publiko, zlasti med šolniki.

Čeprav bi bila Olga imenitna izbira za predavateljico predmeta Metodika pouka zgodovine na Oddelku za zgodovino, kjer se je leta 1976 z upokojitvijo honorarnega predavatelja profesorja Boga Stupana mesto izpraznilo, je na Filozofski fakulteti

niso znali zadržati. Razmere na oddelku konec 70-ih let niso bile več tako urejene kot prej, v medsebojne odnose v knjižnici pa so se prikradle napetosti. To je Olgo, ki je bila občutljivega značaja in se ni želela zapletati v prepire, večkrat prizadelo.

Iz bibliotekarske se je 1. februarja 1980 vrnila v pedagoško dejavnost na Pedagoško akademijo oziroma Pedagoško fakulteto Univerze v Ljubljani najprej kot višja predavateljica, po zagovoru doktorata (1988) in promociji kot docentka (1989) ter od leta 1994 kot izredna profesorica. Bila je ponosna da, je postala druga docentka za področje zgodovine.

Doktorska diploma – Olga je svoje doktorsko delo z naslovom 'Delovanje zgodovinskih društev s sedežem v Ljubljani v 19. stoletju – Historično društvo za Kranjsko' uspešno zagovarjala 9. decembra 1988.

Zapis o Olginem doktorskem delu v častniku Delo (28. junij 1989) ob promociji novih doktorjev znanosti.

Do leta 1987, dokler je na Pedagoški fakulteti obstajal dvoletni študij zgodovine, je na Katedri za zgodovino (leta 1984 je postala njena predstojnica) predavala uvod v zgodovino, občo zgodovino od visokega srednjega veka dalje in izbrana poglavja iz zgodovine, kasneje pa na Oddelku za razredni pouk pregled slovenske zgodovine. Poslušali so jo tudi študentje podružnice ljubljanske Pedagoške fakultete v Kopru in mariborske Pedagoške fakultete, na Opčinah pri Trstu pa tudi zamejski učitelji. Poleg tega je imela za učitelje zgodovine in razrednega pouka vrsto strokovnih predavanj v okviru Zavoda Republike Slovenije za šolstvo. Razgledanost v strokovni zgodovinski literaturi ji je omogočila, da je v Mariboru suvereno predavala zahtevni predmet uvod v študij zgodovine, v katerem je opozarjala tako na nekdanja kot na najnovejša strokovna spoznanja in metode zgodovinskega raziskovanja. Kljub prigrivanju svojih predavanj, žal, nikoli ni zaokročila v učbenik.

V času službovanja na Pedagoški fakulteti je bila predsednica odbora za raziskovalno, umetniško in strokovno delo, ter članica knjižničnega sveta. Nekaj časa je bila tudi članica sveta Pedagoške akademije. Na Pedagoški akademiji je bila več let namestnica

predstojnika Oddelka za zgodovino in geografijo in članica komisije za tisk in založništvo. Na začetku službovanja na Pedagoški akademiji je bila sourednica Univerzalne decimalne klasifikacije za potrebe Centralne tehniške knjižnice.¹⁰ Na Oddelku za razredni pouk je bila več let predsednica diplomskega odbora, redno pa je sodelovala tudi pri izmenjavi študentov s Pedagoško akademijo Univerze v Celovcu. Od leta 1994 pa do upokojitve je bila na Univerzi v Ljubljani članica komisije za študij tujih državljanov. V devetdesetih letih je bila nekaj časa tudi članica sveta Slovenskega šolskega muzeja.

V obdobju službovanja na Pedagoški fakulteti se je začela ena njenih najdragocenejših dejavnosti za prihodnje mlade generacije. Sodelovala je v skupini, ki je v devetdesetih letih prejšnjega stoletja sestavljala nove učne načrte za zgodovino v osnovni in srednji šoli.¹¹ Sodelovala pa je tudi pri prenovi učnega načrta za spoznavanje družbe v osnovni šoli.¹² Bila je nepogrešljiva soavtorica številnih otrokom in učiteljem prilagojenih, prijaznih sodobnih učbenikov, delovnih zvezkov in vaj za osem- in kasneje za devetletno osnovno šolo, ki se odlikujejo tako po

jasnosti izražanja, spremljanju novih spoznanj v stroki, kot po svežih metodičnih prijemih.¹³ Sode-

Ekскурzija po Jugoslaviji študentov zgodovine in geografije Pedagoške fakultete (Lovčen, leta 1985).

Ekскурzija po Jugoslaviji študentov zgodovine in geografije Pedagoške fakultete (Dubrovnik, leta 1986; Olga sedi v srednji vrsti na desni).

¹⁰ Univerzalna decimalna klasifikacija, Zv. 1: Tablice. Ljubljana, 1982.

¹¹ Začetni korak v tem pogledu je bilo XXV. zborovanje slovenskih zgodovinarjev od 1. do 3. oktobra 1990 v Murski Soboti. Prenovljeni učni načrti so spodbudili tudi pisanje novih, sodobnih učbenikov. Kastelic, Ana, Nuša Ana Kern, Darja Mihelič, Božidar Mrevlje, Dušan Nečak, Branimir Nešović, Janko Prunk, Olga Janša-Zorn: *Učni načrt za zgodovino v osnovni šoli*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo in šport, 1994, 40 str.

¹² Ūmek, Maja, Marija Košak, Karmen Kolenc-Kolnik, Olga Janša-Zorn, Dragan Potočnik, Vinko Cirnski, *Spoznnavanje družbe v 4. in 5. razredu osnovne šole, Učni načrt*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo in šport, 1994.

¹³ Zorn, Matija: Ideološke in vsebinske spremembe v učbenikih zgodovine. *Sodobna pedagogika*, 48, 1997, št. 3–4, str. 283–295.

S prijatelji z bivšega Oddelka za zgodovino in geografijo Pedagoške fakultete ob sedemdesetletnici zgodovinarjev dr. Branka Božiča in Tomaža Webra (Pokljuka, 11. oktober 1997; od leve sedijo dr. Branko Božič z ženo, prof. dr. Metod Vojvoda, Olga, mag. Marija Košak z možem in prof. dr. Jurij Kunaver z ženo).

lovala je pri pisanju učbenikov za spoznavanje družbe v četrtem in petem razredu osem- in devetletke,¹⁴ dopolnilnih delovnih zvezkih,¹⁵ in vajah,¹⁶ ter njihovih prevodih v italijanščino¹⁷ in madžar-

ščino,¹⁸ pa tudi pri priredbah za slabovidno mladino.¹⁹ Sodelovala je pri pisanju učbenikov za zgodovino za šesti razred osemletke,²⁰ šesti razred de-

- ¹⁴ Umek, Maja, Olga Janša-Zorn, Marija Košak: *Tu sem doma 1. Domača pokrajina : Spoznavanje družbe za 4. razred osnovne šole*. Ljubljana : Mihelač in Nešović, 1996; Košak, Marija, Olga Janša-Zorn, Maja Umek: *Tu sem doma 2. Naravne enote Slovenije : Spoznavanje družbe za 5. razred osnovne šole*. Ljubljana : Modrijan, 1996; Umek, Maja, Olga Janša-Zorn: *Družba in jaz 1 : Družba za 4. razred devetletne, osemletne osnovne šole*. Ljubljana : Modrijan, 2002; Umek, Maja, Olga Janša-Zorn, Marija Košak: *Družba in jaz 1 : Družba za 4. razred osemletne osnovne šole, Dodatek*. Ljubljana : Modrijan, 2002; Umek, Maja, Olga Janša-Zorn: *Družba in jaz 1 : Družba za 4. razred osnovne šole : Učbenik, prilagojen za slabovidne učence*. Ljubljana : Zavod za slepo in slabovidno mladino, 2008; Umek, Maja, Olga Janša-Zorn: *Družba in jaz 2 : Družba za 5. razred devetletne, osemletne osnovne šole*. Ljubljana : Modrijan, 2003.
- ¹⁵ Umek, Maja, Olga Janša-Zorn: *Družba in jaz 1 : Družba za 4. razred devetletne, osemletne osnovne šole, Delovni zvezek*. Ljubljana : Modrijan, 2002; Umek, Maja, Olga Janša-Zorn: *Družba in jaz 2 (Družba za 5. razred devetletne osnovne šole), Delovni zvezek*. Ljubljana : Modrijan, 2003.
- ¹⁶ Umek, Maja, Janša-Zorn Olga, Marija Košak: *Tu sem doma 2. Naravne enote Slovenije : Spoznavanje družbe za 5. razred osnovne šole, Vaje*. Ljubljana : Modrijan, 1996.
- ¹⁷ Umek, Maja, Janša-Zorn, Olga, Marija Košak: *Io vivo qua 1. La mia regione : conoscenza della società per la IV classe della scuola elementare*. Ljubljana : Modrijan, 1999; Košak, Marija, Janša-Zorn, Olga, Maja Umek: *Io vivo qua 2. Le unità naturali della Slovenia : conoscenza della società per la V classe della scuola elementare*. Ljubljana : Modrijan, 1999; Umek,

Maja, Olga Janša-Zorn: *Io e la società 1 : conoscenza della società per la classe IV della scuola elementare novennale*. Ljubljana : Modrijan, 2003; Umek, Maja, Olga Janša-Zorn: *Io e la società 1 : conoscenza della società per la classe IV della scuola elementare novennale, Quaderno attivo*. Ljubljana : Modrijan, 2003; Umek, Maja, Olga Janša-Zorn: *Io e la società 2 : conoscenza della società per la classe V della scuola novennale elementare*. Ljubljana : Modrijan, 2004.

- ¹⁸ Umek, Maja, Olga Janša-Zorn, Marija Košak: *Tu sem doma 1. Domača pokrajina : spoznavanje družbe za 4. razred osnovne šole = Itt vagyok otthon 1. Vidékünk : társadalomismeret az általános iskola 4. osztálya részére*. Ljubljana : Modrijan, 1999; Umek, Maja, Olga Janša-Zorn: *Družba in jaz 1 : družba za 4. razred devetletne osnovne šole = A társadalom és én 1 : társadalom a kilencosztályos kétnyelvű általános iskola 4. osztálya számára*. Ljubljana : Modrijan, 2002; Umek, Maja, Olga Janša-Zorn: *Družba in jaz 1 : družba za 4. razred devetletne osnovne šole, Delovni zvezek = A társadalom és én 1 : társadalom a kilencosztályos kétnyelvű általános iskola 4. osztálya számára, Munkafüzet*. Ljubljana : Modrijan, 2002.
- ¹⁹ Umek, Maja, Olga Janša-Zorn: *Družba in jaz 1 : družba za 4. razred osnovne šole : učbenik, prilagojen za slabovidne učence*. Ljubljana : Zavod za slepo in slabovidno mladino, 2008.
- ²⁰ Janša-Zorn, Olga, Darja Mihelič: *Stari in srednji vek : Zgodovina za 6. razred osnovne šole*. Ljubljana : DZS, 1994; Janša-Zorn, Olga, Darja Mihelič: *Stari in srednji vek : (Zgodovina za 6. razred osnovne šole), (Koraki v času)*. Ljubljana : DZS, 1999.

Ekскурzija Univerze za tretje življenjsko obdobje v slovensko Istro (Piran; spomladi leta 2000).

vetletke²¹ (tudi pri prevodih v manjšinske jezike²²) in za sedmi razred devetletke,²³ ter pri atlasih zgodovine²⁴ in atlasih za spoznavanje družbe²⁵ za osnovne šole. Večina del je imela številne ponatise. Do konca leta 2008 je izšlo 74 enot njenih osnovnošolskih učbenikov in 27 enot vaj in delovnih zvezkov, 13 enot atlasov ter osem enot drugih učnih pripomočkov.

Tudi po upokojitvi jeseni leta 1997 je nadaljevala svoje pedagoško poslanstvo in z vsem žarom priprijetela za delo pri Univerzi za tretje življenjsko ob-

dobje, kjer je predavala sedem let. Nekaj časa je še predavala tudi v Kopru na podružnici ljubljanske Pedagoške fakultete, v Ljubljani pa je na Pedagoški fakulteti vodila module in predavala izrednim študentom. Njena predavanja, zlasti pa ekskurzije, ostajajo nepozabni. Slednjih se je lotevala s sebi lastno natančnostjo in preudarnostjo. Pot ekskurzij je vselej najprej prepotovala sama ali v spremstvu izbranih sorodnikov in znancev. Samo za Univerzo za tretje življenjsko obdobje je pripravila blizu trideset ekskurzij. Slovenijo in slovensko ozemlje zunaj državnih meja je obvladala kot redkokdo.

Strokovno in raziskovalno delo

Še kot bibliotekarka na Oddelku za zgodovino je prevzela nepogrešljivo a pogosto premalo cenjeno delo sestavljanja tematskih bibliografij po posameznih letih za slovensko zgodovino, ki so izhajale v Zgodovinskem časopisu, pa tudi drugje.²⁶ Pripravila je več bibliografij posameznih opaznih zgodovinar-

²¹ Janša-Zorn, Olga, Ana Kastelic, Gabrijela Škraba: *Spoznava vjmo zgodovino : zgodovina za 6. razred devetletne osnovne šole*. Ljubljana : Modrijan, 2004.

²² Janša-Zorn, Olga, Ana Kastelic, Gabrijela Škraba: *Spoznava vjmo zgodovino : zgodovina za 6. razred dvojezične osnovne šole = Ismerkedjünk a történelemmel : történelem a kétnyelvű általános iskolák 6. osztálya számára*. Ljubljana : Modrijan, 2006; Janša-Zorn, Olga, Ana Kastelic, Gabrijela Škraba: *Conosciamo la storia : manuale di storia per la classe VI della scuola elementare*. Ljubljana : Modrijan, 2007.

²³ Janša-Zorn, Olga, Darja Mihelič: *Stari in srednji vek : zgodovina za 7. razred devetletke, (Koraki v času)*. Ljubljana : DZS, 2003; Janša-Zorn, Olga, Darja Mihelič: *Stari in srednji vek : zgodovina za 7. razred devetletke, (Koraki v času), (Raziskovalec 7)*. Ljubljana : DZS, 2004; Janša-Zorn, Olga, Darja Mihelič: *Koraki v času, Od prazgodovine skozi stari in srednji vek : Zgodovina za 7. razred devetletke (Učbenik za 7. razred devetletne osnovne šole), (Raziskovalec 7)*. Ljubljana : DZS, 2007.

²⁴ Janša-Zorn, Olga: *Novi vek – od druge polovice 18. stol. do prve svetovne vojne. Šolski zgodovinski atlas* (ur. Tomaž Weber). Ljubljana : DZS, 1994, str. 29–39.

²⁵ Košak, Marija, Janša-Zorn, Olga, Maja Umek: *Atlas za spoznavanje družbe*. Ljubljana : DZS, 1995; Umek, Maja, Olga Janša-Zorn: *Atlas : Družba in jaz : Družba za 4. in 5. razred devetletne osnovne šole*. Ljubljana : Modrijan, 2004.

²⁶ Melik, Vasilij, Olga Janša, Mirko Stiplovšek: *Bibliografija slovenske zgodovine: Publikacije iz let 1963–1968. Zgodovinski časopis*, 25, 1971, št. 1–2, str. 165–185; Janša-Zorn, Olga, Vasilij Melik: *Bibliografija slovenske zgodovine: Publikacije iz let 1969–1972. Zgodovinski časopis*, 29, 1975, št. 3–4, str. 329–374; Janša-Zorn, Olga: *Bibliografija slovenske zgodovine: Publikacije iz let 1973–1975. Zgodovinski časopis*, 38, 1984, št. 1–2, str. 75–132; Janša-Zorn, Olga, Tone Zorn: *Prispevek k bibliografiji zgodovine Slovencev 1945–1977. Zgodovinski časopis*, 32, 1978, št. 1–2, str. 187–195; Janša, Olga: *Kratka bibliografija novejših del slovenske zgodovine. Nastava povijesti = Nastava istorije = Pouk zgodovine = Nastava po istoriji, 1969–1970, št. 2, str. 60–64.*

jev,²⁷ sestavila je bibliografsko kazalo k prvim petindvajsetim letnikom *Zgodovinskega časopisa*,²⁸ sodelovala pa je tudi pri pripravi monografske objave o slovenski historiografiji v tujih jezikih, ki je izšla v angleščini za 18. mednarodni kongres zgodovinarjev v Montrealu (1995).²⁹

Njeno ustvarjalno raziskovalno delo je zajemalo vsebinsko pestro paletu raziskav od gospodarskih vsebin, kot so agrarna reforma, zgodovina turizma in pomorstva, prek vprašanj krajevnih zgodovine do historiografskih tem, deloma povezanih z njenimi raziskavami pri pripravi disertacije.

V *Zgodovinskem časopisu*, ki je tedaj objavljal izključno vrhunske prispevke, pomembne za ves slovenski prostor, je leta 1964 objavila imenitno sintetično razpravo o agrarni reformi,³⁰ na katero se je oprl Pavle Blaznik pri obravnavi tega vprašanja v *Gospodarski in družbeni zgodovini Slovencev*.³¹ Svoja spoznanja je konkretizirala na primeru gopostva Jable v članku, ki je leta 1979 izšel v reviji *Kronika*,³² k tovrstni temi pa se je vrnila tudi v prispevku za zbornik, posvečen 80-letnici Vasilija Melika.³³ Na simpoziju leta 1979 ob 750-letnici prve znane omembe Kamnika je v Kamniku marsikoga od prisotnih presenetila z izvrstnim prispevkom na temo turizma, podobno odmevna sta bila njena referata na isto temo na 28. zborovanju slovenskih zgodovinarjev na Bledu in na kongresu mednarodnega združenja za zgodovino Alp 2003 v Innsbrucku.³⁴

Turizem je bil poleg agrarne reforme v stari Jugoslaviji tema, h kateri se je vedno znova vračala. Leta 1973 je pripravila razstavo *Zgodovina blejskega turizma*, o turizmu pa je objavila tudi vrsto prispevkov,³⁵ nazadnje kot soavtorica znanstvene monografije,³⁶ v njeni zupuščini pa je ostala tudi nedokončana monografija o zgodovini turizma na Slovenskem.³⁷ Njeno raziskavo o pomorstvu³⁸ je s pridom uporabil Ferdo Gestrin pri pisanju sintetičnega gesla *Pomorski promet za Enciklopedijo Slovenije*.³⁹

Pogosto se je posvečala vprašanju krajevnih zgodovine, sodelovala je pri zbornikih reprodukcij starih razglednic z upodobitvami Ljubljane in slovenskih krajev.⁴⁰ Svojim diplomantom na Pedagoški fakulteti – bilo jih je prek šestdeset – je pogosto dajala za nalogo, da raziščejo domači kraj, pri čemer

času med obema vojnoma. *Razvoj turizma v Sloveniji*, 28. zborovanje slovenskih zgodovinarjev (ur. Franc Rozman, Žarko Lazarevič). Ljubljana : Zveza zgodovinskih društev Slovenije, 1996, str. 78–95; Janša-Zorn, Olga: Der Tourismus in den slowenischen Alpen vom Ende des 18. Jahrhunderts bis zum Ersten Weltkrieg. *Histoire des Alpes = Storia delle Alpi = Geschichte der Alpen*, 9, 2004, str. 131–147.

²⁷ Janša-Zorn, Olga, Mirko Stiplovšek: Bibliografija prof. dr. Metoda Mikuža. *Zgodovinski časopis*, 23, 1969, št. 3–4, str. 201–209; Janša-Zorn, Olga: Bibliografija prof. dr. Boga Grafenauerja. *Zgodovinski časopis*, 30, 1976, št. 3–4, str. 239–253; Janša-Zorn, Olga: Bibliografija prof. dr. Ferda Gestrina. *Zgodovinski časopis*, 30, 1976, št. 3–4, str. 263–268; Janša-Zorn, Olga: Bibliografija dr. Toneta Zorna. *Zgodovinski časopis*, 36, 1982, št. 1–2, str. 132–152; Janša-Zorn, Olga: Bibliografija prof. dr. Ferda Gestrina. *Gestrinov zbornik* (ur. Darja Mihelič). Ljubljana : Založba ZRC, 1999, str. 25–32.

²⁸ Janša-Zorn, Olga: Bibliografsko kazalo k *Zgodovinskemu časopisu* 1–XXV (1947–1971). *Zgodovinski časopis*, 26, 1972, št. 1–2, str. 193–244.

²⁹ Janša-Zorn, Olga, Eva Holz, Nataša Kandus: *Slovenian historiography in foreign languages, published from 1918–1993*. Ljubljana : Research Center of the Slovenian Academy, Institute of Contemporary History, 1995.

³⁰ Janša, Olga: Agrarna reforma v Sloveniji med obema vojnoma. *Zgodovinski časopis*, 18, 1964, št. 1, str. 173–189.

³¹ *Gospodarska in družbena zgodovina Slovencev, Zgodovina agrarnih panog. Zv. 1, Agrarno gospodarstvo*. Ljubljana : DŽS, 1970, str. 179–182.

³² Janša-Zorn, Olga: Agrarna reforma na veleposestvu Jable. *Kronika*, 27, 1979, št. 2, str. 117–126.

³³ Janša-Zorn, Olga: Vprašanje razkosanja kmetij v slovenskih deželah v 19. stoletju s posebnim ozirom na Kranjsko. *Melikov zbornik : Slovenci v zgodovini in njihovi srednjeevropski sosedje* (ur. Vincenc Rajšp, Rajko Bratož, Janez Cvirn, Jasna Fischer, Branko Marušič, Walter Lukan). Ljubljana : Založba ZRC, 2001, str. 441–460.

³⁴ Janša-Zorn, Olga: Prispevek k zgodovini turizma v Kamniku. *Kamnik : 1229–1979, Zbornik razprav s simpozija ob 750-letnici mesta*. Kamnik : Kulturna skupnost Kamnik, 1985, str. 111–119; Janša-Zorn, Olga: Turizem v Sloveniji v

³⁵ Janša, Olga: Zgodovina turizma na Slovenskem. *Turistični vestnik*, 16, 1968, št. 1, str. 26–31; št. 2, str. 73–78; št. 3, str. 115–117; št. 4, str. 154–156; št. 5, str. 193–195; št. 6, str. 247–254; Janša-Zorn, Olga: Zgodovina blejskega turizma od začetkov do leta 1941. *Kronika*, 32, 1984, št. 3, str. 182–196; Janša-Zorn, Olga: Zdravilišča in turizem na Slovenskem. *Dokumenti slovenstva* (ur. Jože Zontar). Ljubljana : Cankarjeva založba, 1994, str. 259–263; Janša-Zorn, Olga: Turistična dejavnost na Slovenskem do druge svetovne vojne. *Pogled v zgodovino slovenskega podjetništva* (ur. Tone Krašovec). Vrhnika : Razum, 1998, str. 177–205; Janša-Zorn, Olga: Turizem do leta 1945 [na Gorenjskem]. *Gorenjska 1900–2000 : knjiga gorenjske samozavesti* (ur. Jože Dežman). Kranj : Gorenjski glas, 1999, str. 500–503; Janša-Zorn, Olga: Vloga hospicev ob nekdanjih prometnih poteh. *Raziskovalec*, 30, 2000, št. 1–2, str. 94–95; Janša-Zorn, Olga: Odnos slovenske politike do turističnih organizacij s posebnim ozirom na Kranjsko pred prvo svetovno vojno. *Zbornik Janka Pleterškega* (ur. Luthar Oto, Jurij Perovšek). Ljubljana : Založba ZRC, 2003, str. 213–228; Janša-Zorn, Olga: Društva, povezana z razvojem turizma na Slovenskem, do prve svetovne vojne. *Med srednjo Evropo in Sredozemljem : Vojetov zbornik* (ur. Sašo Jerše, Darja Mihelič in Peter Štih). Ljubljana : Založba ZRC, 2006, str. 689–703.

³⁶ Bogataj, Janez (ur.): *Turizem smo ljudje : Zbornik ob 100-letnici ustanovitve Deželne zveze za pospeševanje prometa tujcev na Kranjskem, Turistične zveze Slovenije in organiziranega turizma v Sloveniji : 1905–2005*. Ljubljana : Turistična zveza Slovenije, 2006.

³⁷ Poleg nedokončane monografije o turizmu se ji tudi ni uresničila dolgoletna želja po objavi disertacije njenega moža: Zorn, Anton (Tone): *Politična orientacija koroških Slovencev in boj za mejo v letih 1945–1950*. Doktorsko delo. Ljubljana : Oddelek za zgodovino Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani, 1968.

³⁸ Janša-Zorn, Olga: Razvoj slovenskega pomorskega prometa po drugi svetovni vojni. *Annales*, 2, 1992, št. 2, str. 183–188.

³⁹ Gestrin, Ferdo: Pomorski promet. *Enciklopedija Slovenije*, 9. Ljubljana : Mladinska knjiga, 1995, str. 129–131.

⁴⁰ *Pozdrav iz Ljubljane : Mesto na starih razglednicah*. Ljubljana : Mladinska knjiga, 1985; *Pozdravi iz slovenskih krajev : Dežela in ljudje na starih razglednicah*. Ljubljana : Mladinska knjiga, 1987.

se je – kot je večkrat omenjala – tudi sama marsikaj naučila. Več strokovnih objav je namenila zgodovinarjem in institucijam: kranjskega deželnega muzeja v Ljubljani,⁴¹ Juridičnega društva na Kranjskem,⁴² posvetila pa se je tudi preteklosti kranjske gimnazije,⁴³ Pedagoške fakultete,⁴⁴ in diplomantom Oddelka za zgodovino na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani.⁴⁵

V doktorskem delu, ki je med njenimi znanstvenimi dosežki po pomembnosti nedvomno na prvem mestu, je obravnavala delovanje zgodovinskih društev s sedežem v Ljubljani v 19. stoletju s poudarkom na Historičnem društvu za Kranjsko, ustanovljenem leta 1843 kot del Historičnega društva za Notranjo Avstrijo.⁴⁶ Delo je izšlo v nadaljevanjih v Zgodovinskem časopisu, v Österreichische Osthefte in nazadnje v samostojni monografiji.⁴⁷ V društvu so sodelovali profesorji, uradniki, katoliški duhovniki in celo en protestantski pastor, skratka: ljudje

različnih prepričanj. Med raziskovanjem je posvetila pozornost in opozorila na številne znanstvenike in poljudne strokovnjake, ki so že utonili v pozabo, vendar se z njihovimi spoznanji stroka še danes okorišča.

Po tem, ko je v istem letu 1962, ko je zagovarjala diplomsko nalogo, v Kroniki objavila članek o tem, kako so Novice 1865 in 1866 vabile Slovence k naselitvi v kneževino Srbijo in srbske okoliše habsburškega cesarstva,⁴⁸ je zlasti v zvezi z raziskavami za doktorsko delo napisala številne historiografske članke: o zgodovinarstvu o Slovincih v dunajskih glasilih Archiv in Taschenbuch, predstavljenem v odmevnem referatu na simpoziju Dunaj in Slovinci,⁴⁹ o Hormayrovem Archivu in zgodovini slovenskih dežel,⁵⁰ prispevek ob 150-letnici začetka izhajanja prvega historičnega glasila na Kranjskem,⁵¹ o Vincencu Fereriju Klunu kot zgodovinarju,⁵² o zgodovinarju in piscu Henriku Costi⁵³ ter o Petru Pavlu Radicsu kot gospodarskem in družbenem zgodovinarju.⁵⁴ Prispevala je prek štirideset gesel za Enciklopedijo Slovenije, na desetine ocen in poročil o knjigah in znanstvenih posvetovanjih, prispevkov ob jubilejih prijateljev in kolegov, predgovorov in drugih priložnostnih objav.

Gradivo za svoje raziskave je črpala iz domačih in tujih arhivov in knjižnic. Večkrat je bila štipendistka za znanstvenoraziskovalno delo na Dunaju in v Gradcu. Leta 1988 je pridobila Knafljevo štipendijo, leta 1993 štipendijo Konstantina Jirečka, leta 1991 in 1995 pa štipendijo Avstrijskega inštituta za vzhodno in jugovzhodno Evropo.

41 Janša-Zorn, Olga: Od razstav do deželnega muzeja v Ljubljani. *Dokumenti slovenstva* (ur. Jože Zontar). Ljubljana : Cankarjeva založba, 1994, str. 189–192.

42 Janša-Zorn, Olga: Prispevek k zgodovini delovanja Juridičnega društva v Ljubljani (1861–1868). *Vilfanov zbornik : Pravo, zgodovina, narod = Recht, Geschichte, Nation* (ur. Vincenc Rajšp, Ernst Bruckmüller). Ljubljana : Založba ZRC, 1999, str. 301–313.

43 Janša, Olga: Zgodovina gimnazije v Kranju do leta 1918. *Kranjski zbornik*. Kranj : Skupščina občine, 1970, str. 349–361; Janša-Zorn, Olga: Prispevek k zgodovini kranjske gimnazije v obdobju med obema vojnama. *Kranjski zbornik*. Kranj : Skupščina občine, 1975, str. 283–295; Janša-Zorn, Olga: Zgodovina gimnazije v Kranju. *Jubilejni zbornik, ob 75-letnici prve mature na gimnaziji Kranj*. Kranj : Gimnazija, 1976, str. 18–87.

44 Janša-Zorn, Olga: Od Višje pedagoške šole do Pedagoške fakultete. *Zbornik ob 50-letnici Višje pedagoške šole, Pedagoške akademije in Pedagoške fakultete v Ljubljani* (ur. Olga Janša-Zorn, Gregor Kocijan, Ivan Škoflek). Ljubljana : Pedagoška fakulteta, 1997, str. 7–69.

45 Janša-Zorn, Olga, Nataša Stergar: Diplomanti oddelka za zgodovino Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani od leta 1920 do 31. 12. 1999. *Oddelek za zgodovino 1920–2000: ob osemdesetletnici* (ur. Matjaž Rebolj, Nataša Stergar). Ljubljana : Oddelek za zgodovino Filozofske fakultete, 2000, str. 78–88.

46 Janša-Zorn, Olga: *Delovanje zgodovinskih društev v Ljubljani v 19. stoletju – Historično društvo za Kranjsko*. Doktorsko delo. Ljubljana : Oddelek za zgodovino Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani, 1988.

47 Janša-Zorn, Olga: Historično društvo za Kranjsko. *Zgodovinski časopis*, 45, 1991, št. 2 (1. del), str. 217–238; št. 3 (2. del), str. 393–410; št. 4 (3. del), str. 581–593; Janša-Zorn, Olga: Historično društvo za Kranjsko. *Zgodovinski časopis*, 46, 1992, št. 1 (4. del), str. 41–64; št. 4 (5. del), str. 457–468; Janša-Zorn, Olga: Historično društvo za Kranjsko. *Zgodovinski časopis*, 47, 1993, št. 2 (6. del), str. 251–261; Janša-Zorn, Olga: Der Historische Verein für Krain (1843–1885). *Österreichische Osthefte*, 34, 1992, št. 4, str. 545–564; Janša-Zorn, Olga: *Historično društvo za Kranjsko*. Ljubljana : Modrijan, 1996. Recenzije monografije: Celovito o doslej malo raziskanem področju. *Delo*, 38, 1996, št. 233 (8. 10.), str. 7; Holz, Eva: Olga Janša-Zorn, Historično društvo za Kranjsko. Ljubljana 1996, 317 str. *Kronika*, 44, 1996, št. 2–3, str. 104–106; Höslér, Joachim: Olga Janša-Zorn, Historično društvo za Kranjsko [Der historische Verein für Krain]. *Südostforschungen*, 57, 1998, str. 565–566.

48 Janša, Olga: Agitacija "Novic" za preseljevanje Slovencev v Srbijo v letu 1865 in 1866. *Kronika*, 10, 1962, št. 3, str. 185–187.

49 Janša-Zorn, Olga: Zgodovinarstvo o Slovincih v dunajskih glasilih "Archiv" in "Taschenbuch" v prvi polovici 19. stoletja. *Dunaj in Slovinci* (ur. Darja Mihelič). Ljubljana : Zveza zgodovinskih društev Slovenije, Znanstvenoraziskovalni center SAZU, 1994, str. 59–80.

50 Janša-Zorn, Olga: Hormayrov Archiv in zgodovina slovenskih dežel. *Pot na grmado : Historični seminar*, 4 (ur. Oto Luthar). Ljubljana : Znanstvenoraziskovalni center SAZU, 1994, str. 71–96.

51 Janša-Zorn, Olga: Ob 150-letnici začetka izhajanja prvega historičnega glasila na Kranjskem. *Razvoj turizma v Sloveniji, 28. zborovanje slovenskih zgodovinarjev* (ur. Franc Rozman, Žarko Lazarevič). Ljubljana : Zveza zgodovinskih društev Slovenije 1996, str. 13–23.

52 Janša-Zorn, Olga: Vincenc Fererij Klun kot zgodovinar. *Zgodovinski časopis*, 47, 1993, št. 3, str. 413–419.

53 Janša-Zorn, Olga: Henrik Costa – zgodovinar in avtor raznih strokovnih del. *Grafenauerjev zbornik* (ur. Vincenc Rajšp, Ferdo Gestrin, Janez Marolt, Darja Mihelič). Ljubljana : Slovenska akademija znanosti in umetnosti, Znanstvenoraziskovalni center SAZU, Filozofska fakulteta, 1996, str. 573–586.

54 Janša-Zorn, Olga: Gospodarska in socialna zgodovina v delih Petra Pavla Radiča (Radicsa) – prispevek k zgodovini zgodovinarstva. *Gestrinov zbornik* (ur. Darja Mihelič). Ljubljana : Založba ZRC, 1999, str. 301–313.

Bila je vključena v različne raziskovalne projekte. Sodelovala je pri projektu Inštituta za zgodovino SAZU 'Tekoča slovenska zgodovinska bibliografija' (1973–1976). V okviru Znanstvenega inštituta Filozofske fakultete je sodelovala pri projektu 'Zgodovina Slovencev' z raziskovalno temo o delovanju zgodovinarjev in zgodovinskih društev v 19. stoletju (1987–1992). Pri Zgodovinskem inštitutu Milka Kosa Znanstvenoraziskovalnega centra Slovenske akademije znanosti in umetnosti (ZRC SAZU) je v sklopu priprave enciklopedične obravnave gospodarske in družbene zgodovine Slovencev – Zgodovina prometa – sodelovala s temo o pomorskem prometu.⁵⁵ V letih 1993 do 1995 je bila v okviru istega inštituta nosilka raziskovalnega projekta 'Zgodovina zgodovinopisja, teorija zgodovine in metodologija, zgodovinska bibliografija',⁵⁶ od leta 1996 do leta 1999 pa je sodelovala v inštitutskem projektu 'Gospodarska in družbena zgodovina Slovencev'. Sodelovala je tudi v projektu pedagoških fakultet v Ljubljani in Mariboru 'Inoviranje osnovne šole' in v projektu Inštituta za novejšo zgodovino 'Mednarodne zgodovinske raziskave'. V letih 1988 do 1992 je sodelovala v projektu Pedagoške fakultete 'Naravna in kulturna dediščina slovenskega naroda' s temo 'Gospodarska, družbena in politična zgodovina Slovencev v 19. stoletju'.

Osebnostne lastnosti

Skromna, tiha in natančna je bila Olga vedno lično in okusno urejena in opravljena, da jo je bilo veselje pogledati. S svojo razumnostjo, človeško toplino in življenjsko vedrino je bila priljubljena povsod – tako pri delu kot v družbi. Ni ga bilo med nami, ki je ne bi imel rad. Bila je zanesljiva in marljiva – sodelovanje z njo je bilo doživetje in užitek. Nikdar se ni silila v ospredje, ampak je tiho čakala v ozadju, tako da s(m)o jo neredko odrinili ali nanjo pozabili: zlasti po upokojitvi so na njen naslov prenehala prihajati obvestila ali vabila na prireditve in simpozije. Bila je občutljiva na tako ravnanje kolegov, med katerimi so se marsikateri šteli za njene prijatelje. Take kapljice grenkobe pa v njej niso mogle zatreti zdrave vedrine, veselja in želje do življenja.

Kadar smo jo prijateljice klicale po telefonu, se je oglasila z radostnim vzklikom: *"Ja, živele!"*, ki je človeka vselej razveselil. Pripravljena je bila prisluhniti našim veselim in manj veselim pripetljajem. Prvih se je z nami vred iskreno radostila, drugih sočustvujoče in tolažeče žalostila. Ni mogoče pozabiti besed presenečenja, s katerimi je pospremila pripoved, ki jo je posebej osupnila: *"Na, ta je pa"*

Ob sobotah se je Olga srečevala s prijatelji – ob osemdesetletnici prof. dr. Vasilija Melika (leta 2001; od leve Madita Šetinc Salzman, Olga, Vasilij Melik in Katarina Bogataj Gradišnik).

⁵⁵ Prim. op. 38.

⁵⁶ Prim. op. 29.

dobra! Za hin' bit!". To so bile hkrati "najmočnejše" besede, ki jih je kdaj uporabila. Vedla se je namreč uglajeno, njeno izražanje pa je bilo izbrano in omikano, nikdar ni vzkipeala ali dvignila glasu. Nikoli ni uporabljala grdih besed, ne o drugih ljudeh, ne iz jeze. Sicer pa je to čustvo poznala le v obliki občasne nejevolje, razočaranje pa je največkrat potisnila vase in sogovorniku ni dala vedeti, da je prizadeta.

Bila je družabne narave in je gojila stike s prijatelji in znanci. V ožjem krogu kolegic in kolegov se je redno udeleževala tedenskih sobotnih snidenj ob kosilu pri "Mraku". Spomnila se nas je z razglednicami in darili ob rojstnih dnevih in božično-novoletnih praznikih. Prehoda v novo leto pa ni preživljala v večji družbi, ampak se je s kakšno od prijateljic ob tej priložnosti raje udeležila koncerta.

Do kraja je ostala ukaželjna. V veliko veselje so ji bila potovanja. Posebej rada je hodila na prvomajske sindikalne izlete, ki so jih pod strokovnim vodstvom prirejali na Filozofski fakulteti. Izpustila ni nobene vidnejše zgodovinske razstave v Sloveniji in sosednjih državah. Z njih se je vračala otovorjena s knjižnimi katalogi. Njeno ljubezen do knjig najbolj očit-

no kaže bogata knjižna zapuščina, ki je ostala za njo in njenim možem.

Kratko sijale so zvezde prijazne

Življenjskega in hkrati strokovnega sopotnika si je Olga našla v času službovanja na Oddelku za zgodovino. To je bil perspektivni zgodovinar dr. Tone Zorn, raziskovalec novejšje zgodovine Slovencev na Koroškem, pa tudi na Štajerskem, v Prekmurju, Porabju in na Primorskem, zaposlen na Inštitutu za narodnostna vprašanja v Ljubljani. Olga in Tone sta se poročila 26. aprila 1974, 8. maja 1975 pa se jima je rodil sin Matija.

Leta 1981 je skoraj hkrati izgubila moža in mater ter ostala sama s predšolskim sinom, za nameček pa je tudi sama hudo zbolela. Potrebovala je veliko življenjske moči in samozavesti, da je te udarce prebrodila. Neuklonljiva volja in silna želja, da prisostvuje sinovemu odraščanju sta ji pomagala, da je bolezen prebolela in spet dojemala življenje z njegove vedre plati.

Olga se je poročila z dr. Tonetom Zornom 26. aprila 1974.

Olga s sinom Matijo (junij 1975).

Olga s sinom Matijo (28. julij 2001).

Olga z vnuki (26. december 2006).

Matija je odrasel, na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani je diplomiral iz geografije in zgodovine, nato pa kot mladi raziskovalec nadaljeval z doktorskim študijem. Našel si je življenjsko družico Vesno Logar in si zasnoval družino, v kateri rastejo trije bistri in živahni otroci Anja, Luka in Sara. Leta 2007 je uspešno doktoriral.⁵⁷

Končno je nastopil čas, ko bi naša Olga lahko v miru uživala zrele leta in se posvečala vzgoji vnukov. Kako močno se je veselila trenutka, ko bi uporabljali njene učbenike! Vendar – kot da bi olajšanje ob tem srečnem odvijanju življenja oslabilo njene obrambne mehanizme in spustilo z vajeti bolezen: ta se je vnovič pojavila v najhujši in najusodnejši obliki, ki ji telo in zdravniška znanost nista bila kos. V zadnjem letu dni, ko je že poznala usodno diagnozo svoje neozdravljive bolezni, pa so bili zanjo nedvomno najlepše darilo vnuki in sinova uspešna znanstvena pot.

Epilog

Olga Janša-Zorn bi 5. julija 2008 praznovala okrogli življenjski jubilej.⁵⁸ Ko bi ji bila usoda bolj naklonjena, bi ji na tem mestu z veseljem voščili vse najlepše, tako pa smo z žalostjo sprejeli novico, da se je v enem zadnjih januarskih dni, 28. januarja 2008, v domači hiši v Kranju po usodni bolezni tiho poslovila od življenja.

Zgodovinarska srenja je ob njenem odhodu obmolknila. Osvestila se je, da – zagledana sama vase – tej tihi, vestni in delavni dami slovenskega zgodovinopisja ni namenila ustrezne pozornosti in se ji za časa njenega prekratkega življenja nikdar ni ustrezno zahvalila, kaj šele oddolžila.⁵⁹

Z U S A M M E N F A S S U N G

Olga Janša-Zorn – Auszüge aus ihrem Leben und Werk

Die Historikerin Olga Janša-Zorn wurde am 5. Juli 1938 in Dolenji Logatec geboren. Die frühe Jugend verbrachte sie in Ormož, wo sie die vierjährige Grundschule besuchte. Nach dem Abitur auf dem Gymnasium Kranj immatrikulierte sie sich in Geschichte an der Philosophischen Fakultät der Universität Ljubljana und schloss das Studium am 29. September 1962 ab.

Als Geschichtspräsidentin arbeitete sie an den Grundschulen Preddvor und Predoslje (1962–1965) und am Gymnasium Kranj (1965–1968). Zwischen 1968 und 1980 war sie Bibliothekarin an der Abteilung für Geschichte der Philosophischen Fakultät der Universität Ljubljana. Am 9. Dezember 1972 legte sie die Staatsprüfung für Bibliothekare ab. Am 1. Februar 1980 setzte sie ihre pädagogische Tätigkeit an der Pädagogischen Akademie bzw. Pädagogischen Fakultät der Universität Ljubljana fort, zuerst als Dozentin, nach ihrer Habilitation im Jahr 1988 als Hochschuldozentin (1989), seit 1994 als außerordentliche Professorin. Am Lehrstuhl für Geschichte (im Jahr 1984 übernahm sie den Vorsitz) hielt sie folgende Vorlesungen: Einführung in das Geschichtsstudium, Allgemeine Geschichte seit dem Hochmittelalter, Ausgewählte Kapitel aus der Geschichte, später Übersicht über die slowenische Geschichte an der Abteilung für Klassenunterricht. Ihre Hörer waren auch Studenten der Ljubljanaer Niederlassung der Pädagogischen Fakultät in Koper, der Pädagogischen Fakultät in Maribor und

⁵⁷ Zorn, Matija: *Recentni geomorfni procesi na rečno-dendacijskem reliefu na primeru porečja Dragonje*. Doktorsko delo. Ljubljana: Oddelek za geografijo Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani, 2007; Zorn, Matija: *Erozijski procesi v slovenski Istri*. Geografija Slovenije, 18. Ljubljana: Založba ZRC, 2008.

⁵⁸ Pred desetimi leti sta Olgi Janša-Zorn ob šestdesetletnici posvetila jubilejna zapisa Vasilij Melik in Stane Granda: Melik, Vasilij: *Olga Janša-Zorn – ob jubileju*. *Zgodovinski časopis*, 52, 1998, št. 2, str. 281–282; Granda, Stane: *Življenjski jubilej prof. dr. Olge Janše-Zorn*. *Kronika*, 46, 1998, št. 3, str. 117–118.

Kratke biografije so objavljene še v: *Biografije in bibliografije univerzitetnih učiteljev, znanstvenih delavcev in sodelavcev*, Knjiga 3, 1966–1976, I. del, 1979, str. 149–150; isto, Knjiga 4, 1976–1986, II. del, 1995, str. 1915–1916; isto: Knjiga 5, 1987–1996, III. del, 1999, str. 2561–2562; Melik, Vasilij (ur.): *Zbornik Filozofske fakultete v Ljubljani 1919–1989*. Ljubljana: Filozofska fakulteta, 1989, str. 76; Vodopivec, Peter: Janša-Zorn, Olga. *Enciklopedija Slovenije*, 4. Ljubljana: Mladinska knjiga, 1990, str. 268; Novak, Drago: Pogovarjali smo se z Olgo Janša-Zorn, izredno profesorico na Pedagoški fakulteti v Ljubljani. *Zgodovina v šoli*, 6, 1997, št. 2, str. 65–69; Šumi, Jadranka (ur.): *Zbornik Filozofske fakultete: 1919–1999*. Ljubljana: Filozofska fakulteta, 2000, str. 95–96; Rebolj, Matjaž, Nataša Stergar (ur.): *Oddelek za zgodovino 1920–2000: ob osemdesetletnici*. Ljubljana: Oddelek za zgodovino Filozofske fakultete, 2000, str. 33; Colnar, Peter (ur.): *Kronika naše generacije: gaudeamus igitur – po petdesetih letih*. Kranj, 2007, str. 38; Stanonik, Tončka, Lan Brenk (ur.): *Janša Zorn, Olga. Osebnosti: veliki slovenski biografski leksikon*. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2008, str. 399–400.

⁵⁹ Spominski zapisi o Olgi Janša-Zorn: Mihelič, Darja: *Dr. Olga Janša Zorn, 1938–2008*. *Delo*, 50, 2008, št. 66 (20. marec), str. 22; Mihelič, Darja: *Olga Janša Zorn: (5. 7. 1938–28. 1. 2008): in memoriam*. *Zgodovina za vse*, 15, 2008, št. 1, str. 174–175; Mihelič, Darja: *Olga Janša-Zorn (5. 7. 1938–28. 1. 2008)*. *Zgodovinski časopis*, 62, 2008, št. 1–2, str. 229–233; Kresal, France: *Prof. dr. Olga Janša-Zorn (1938–2008)*. *Prispevki za novejšo zgodovino*, 48, 2008, št. 1, str. 183–186; Vodopivec, Peter: *Olga Janša Zorn (5. julij 1938–28. januar 2008)*. *Kronika*, 56, 2008, št. 3, str. 547–549.

in Opčine bei Triest auch slowenische Lehrer in Italien.

Während ihrer Diensttätigkeit an der Pädagogischen Fakultät wirkte sie bei der Vorbereitung neuer Lehrpläne für den Geschichtsunterricht an Grund- und Mittelschulen mit sowie bei der Erneuerung des Lehrplans für den Gegenstand 'Gesellschaftskunde' in der Grundschule. Sie ist Mitautorin zahlreicher Lehrbücher, Arbeitshefte und Schulatlasse.

Ihre Forschungsarbeit umfasste eine breite Palette, die von der Wirtschaftsgeschichte (Agrarreform, Geschichte des Tourismus und des Seewesens) über die Ortsgeschichte bis zu den historischen Themen reicht, die zum Teil auch mit ihren Forschungen für ihre Dissertation 'Die Tätigkeit der historischen Vereine in Ljubljana im 19. Jahrhundert: Der historische Verein für Krain' in Zusammenhang stehen.

Olga Janša-Zorn wirkte auch im *Zgodovinsko društvo za Slovenijo* (Historischer Verein für Slowenien) mit, der späteren *Zveza zgodovinskih društev Slovenije* (Verband historischer Vereine Sloweniens). Von 1966 bis 1979 wirkte sie im Ausschuss des *Zgodovinsko društvo za Slovenijo*, war von 1968 bis 1972 seine Leiterin. In den Jahren 1990-1992 war sie Vorsitzende der Sektion für Wirtschaftsgeschichte der *Zveza zgodovinskih društev Slovenije*.

Ein starkes Gepräge hinterließ sie auch bei der historischen Zeitschrift *Kronika: Časopis za slovensko krajevno zgodovino*, bei deren Redaktion sie im Jahr 1971 mitzuwirken begann. Von 1972 bis 1979 war sie Redakteurin, von 1972 bis 1978 ihre Chefredakteurin, im Jahr 1979 ihre Chef- und verantwortliche Redakteurin. Bis zu ihrem Tode war sie Mitglied des Redaktionsausschusses.

Olga Janša-Zorn starb am 28. Januar 2008 in Kranj.